

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny Arkusz pokazowy
<i>Przedmiot:</i>	Język polski
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Formy arkusza:</i>	MPOP-R0-100, MPOP-R0-200, MPOP-R0-300, MPOP-R0-400, MPOP-R0-660, MPOP-R0-700, MPOP-R0-Q00
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	4 marca 2022 r.

Wypracowanie (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W pracy rozważ **problem** podany w temacie.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz do wybranego **kontekstu** (np. historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa** wybrana spośród lektur wymienionych w arkuszu egzaminacyjnym.
- Utwory literackie przywołane w wypracowaniu muszą reprezentować co najmniej dwie epoki literackie.
- W wypracowaniu przedstaw **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **500 wyrazów**.

Temat 1.

Gry z historią. Opowieść o przeszłości w dziełach literatury polskiej. Omów tematy, problemy, sposoby kreowania świata przedstawionego.

W pracy odwołaj się do:

- **wybranej lektury obowiązkowej**
- **utworów literackich z dwóch różnych epok**
- **wybranego kontekstu.**

Temat 2.

Kształtowanie własnej tożsamości [...] wiąże się z poczuciem odkrywania „ja” i własnego miejsca na świecie, poczuciem bycia całością oraz tworzeniem fundamentów do dalszego rozwoju. Poszukiwanie tożsamości jest jednym z najistotniejszych i najtrudniejszych zadań w ciągu całego życia człowieka. To, kim się czujemy, z jakimi wartościami się utożsamiamy, wpływa na nasze wybory życiowe, pełnione funkcje w społeczeństwie, wchodzenie w nowe role i determinuje naszą przyszłość. (Miroslaw Babiarz, Paweł Garbuzik)

Tożsamość jednostki. Rozważ, jaką rolę w fabule dzieła literackiego pełni kreacja bohatera literackiego. Punktem wyjścia do rozważań uczyn fragment tekstu Miroslawa Babiarza oraz Pawła Garbuzika.

W pracy odwołaj się do:

- ***Hamleta* Williama Szekspira**
- **utworów literackich z dwóch różnych epok**
- **wybranego kontekstu.**

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów. Oceniając wypracowanie, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach głównych**, tj.:

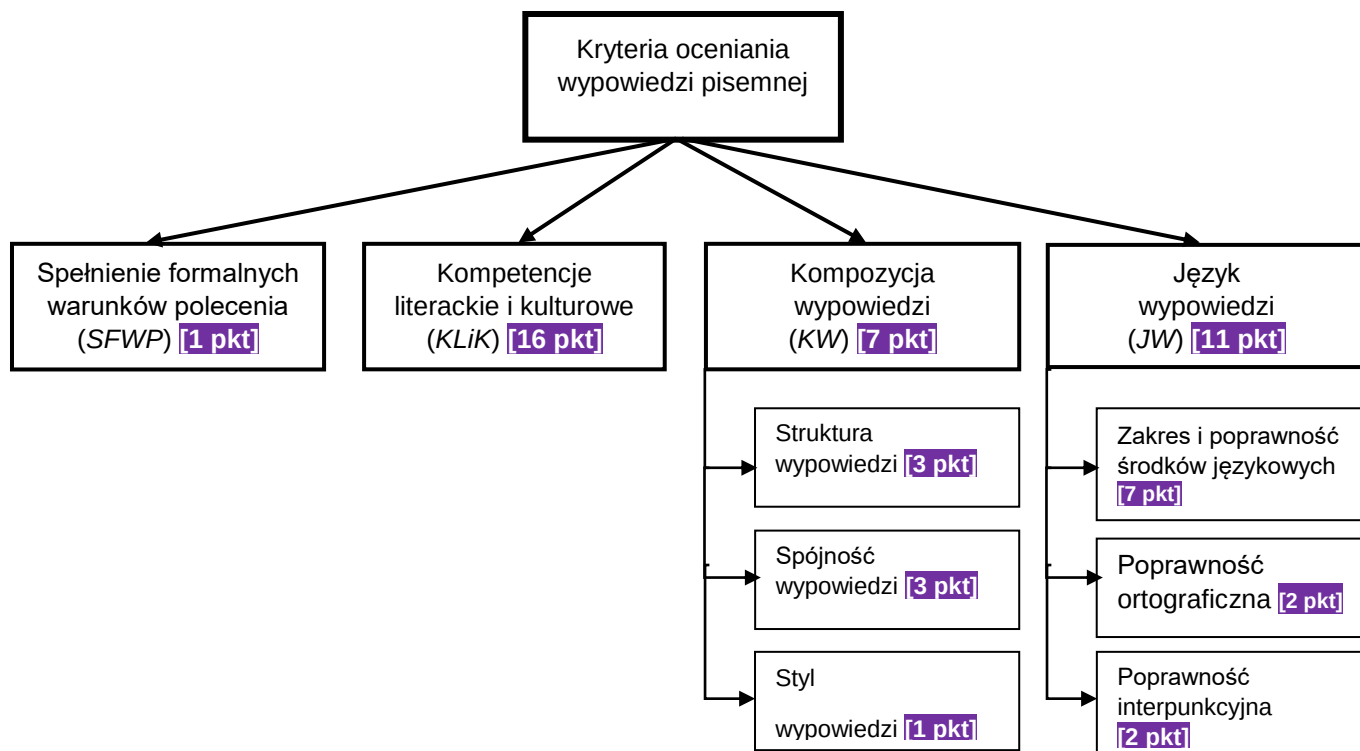
1. spełnienie formalnych warunków polecenia (od 0 do 1 pkt; $\approx 3\%$)
2. kompetencje literackie i kulturowe (od 0 do 16 pkt; $\approx 46\%$)
3. kompozycja wypowiedzi (od 0 do 7 pkt; $= 20\%$)
4. język wypowiedzi (od 0 do 11 pkt; $\approx 31\%$).

W ramach 3. kryterium głównego, tj. „kompozycja wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.:

- 3a. struktura wypowiedzi
- 3b. spójność wypowiedzi (tj. logika i uporządkowanie wypowiedzi)
- 3c. styl wypowiedzi.

W ramach 4. kryterium głównego, tj. „język wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.:

- 4a. zakres i poprawność środków językowych
- 4b. poprawność ortograficzna
- 4c. poprawność interpunkcyjna.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- nie występuje w nim błąd kardynalny
- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym
- w wypracowaniu zdający przywołał utwory literackie reprezentujące dwie epoki literackie
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

• W wypracowaniu nie występuje błąd kardynalny. ORAZ • W wypracowaniu jest odwołanie do utworów literackich reprezentujących dwie epoki literackie oraz do lektury obowiązkowej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną.	1 pkt
• Wypracowanie nie spełnia któregośkolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypowiedź jest napisana w formie planu albo w punktach.	0 pkt

Uwaga: jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o:
 - 1) nieznajomości treści lektury obowiązkowej, do której odwołuje się zdający, w zakresie:
 - a) fabuły, w tym głównych wątków utworu;
 - b) losów głównych bohaterów, w tym np. łączenie biografii różnych bohaterów;
 - LUB
 - 2) **całkowicie** nieuprawnionej interpretacji lektury obowiązkowej będącej całkowitą falsyfikacją danego utworu.
2. W przypadku lektur obowiązkowych błąd kardynalny może dotyczyć wyłącznie lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej jako lektury do omówienia w całości (nie we fragmentach).
3. W wypracowaniu zdający musi odwołać się do lektury obowiązkowej – w zależności od tematu – wskazanej w poleceniu albo wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. Odwołanie się zdającego do lektury oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny.
 - a) Przykład zdania analitycznego: Sposób dzielenia się własnymi życiowymi doświadczeniami zależy nie tylko od samego autora – jego intencji, chęci czy stylu, ale również od charakteru filozofii i światopoglądu epoki, w jakiej tworzył.
 - b) Przykład zdania informacyjnego: Innym tekstem, tym razem pochodzącym z epoki

renesansu, są *Treny* Jana Kochanowskiego.

Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepisnymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia.

4. Jeśli jedyna lektura obowiązkowa jest przywołana lakonicznie, bardziej w kontekście / w nawiązaniu do innego utworu literackiego, który zdający szerzej omawia w wypracowaniu, wówczas traktujemy przywołanie tej lektury jako spełnienie formalnych warunków zadania, ale ocenając KLiK, nie uwzględniamy tej lektury jako kontekst.
5. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli:
 - a) zawiera fragmenty odnoszące się do zakresu merytorycznego zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
 - b) utwory literackie uwzględnione w wypracowaniu reprezentują co najmniej dwie różne epoki.
6. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lub wybranej lektury obowiązkowej oraz innych utworów literackich – reprezentujących różne epoki literackie – w sposób funkcjonalny, tzn. np. czy przywołał w pracy takie konwencje, omówił takie motywy literackie, które w sposób istotny wspierają jego tok rozumowania albo dobrze ilustrują to, o czym pisze
- funkcjonalnie wykorzystał kontekst, wybrany spośród: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz kształcenia językowego
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej i innych utworów)	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Trzy utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	- Bogata argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	- Zadowalająca argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	15 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. - Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	14 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu.	13 pkt	
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie, a trzeci – częściowo funkcjonalnie.	- Bogata argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	12 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	11 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. - Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.	10 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu.	9 pkt	
- Dwa – w pełni funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. ALBO - Jeden – w pełni funkcjonalnie, a dwa – częściowo funkcjonalnie.	- Trafna argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Praca zawiera fragmenty erudycyjne.	8 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Praca zawiera fragmenty erudycyjne.	7 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. - Praca zawiera fragmenty erudycyjne.	6 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu.	5 pkt	
- Jeden – w pełni funkcjonalnie, drugi – częściowo funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. ALBO - Jeden – w pełni funkcjonalnie,	- Trafna argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Praca zawiera fragmenty erudycyjne.	4 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. - Praca zawiera fragmenty erudycyjne.	3 pkt	
	- Zadowalająca argumentacja. - Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. - Praca zawiera fragmenty erudycyjne.	2 pkt	
	- Powierzchnowa argumentacja. - W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu.	1 pkt	

drugi – niefunkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. ALBO • Trzy utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie. ALBO • Dwa – częściowo funkcjonalnie, a trzeci – niefunkcjonalnie albo brak.			
• Jeden utwór – częściowo funkcjonalnie, drugi – niefunkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. • Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: jeżeli ostateczna liczba punktów przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi oraz Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – KLiK)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości problematyki utworu, elementów poetyki tekstu.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu znajomość trzech utworów reprezentujących różne epoki literackie, w tym lektury obowiązkowej / lektur obowiązkowych, innego utworu literackiego / innych utworów literackich. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
 - 1) takich elementów jego struktury, jak np. kreacja świata przedstawionego, motywy, tematy, toposy, aluzje obecne w dziele literackim,
 - 2) problematyki utworów, w tym np.: ich związku z tradycją literacką, programami epoki, grupy literackiej itp.,
 które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy struktury dzieła literackiego lub motywy, konwencje, aluzje literackie, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie wprowadzając

żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.

4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o trzech utworach literackich (np. o trzech lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się pod uwagę trzy utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory mogą być traktowane jako kontekst literacki.
5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego przy pomocy argumentów.
- 1) Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, uwzględniająca kontekst, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji gdy znajomość problematyki utworów literackich oraz elementów poetyki tekstu została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.
 - 2) Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.
 - 3) Powierzchniowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*
6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do **na przykład**:
- 1) historii literatury
 - 2) teorii literatury
 - 3) charakteru epoki
 - 4) biografii autora
 - 5) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
 - 6) filmu, spektaklu teatralnego
 - 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
 - 8) mitologii
 - 9) Biblii
 - 10) religii
 - 11) historii
 - 12) filozofii
 - 13) kwestii politycznych
 - 14) kwestii społecznych,
- wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu.

Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może

prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie ogranicza się wyłącznie do przywołania, np. informacji, wydarzenia, tytułu dzieła; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst polegający na odniesieniu się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie formułując żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym m.in. wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i innych dziedzin sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową w rozważaniu problemu sformułowanego w poleceniu.
10. W ocenie poziomu argumentacji nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
 - 1) nieznajomości lektury obowiązkowej (z podstawy programowej) wskazanej w poleceniu, do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera (dopuszczalne błędy w zapisie, nieprowadzące do trudności w identyfikacji bohatera lub autora, np. *Russeau albo *Rouseau zamiast Rousseau – błędny zapis to błąd ortograficzny), dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
 - 2) nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)
 - 3) nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową falsyfikacją danego utworu
 - 4) nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np.: *narrator wiersza; *wiersz „Ocalony” Różewicza opowiada, *fabuła w „Trenach” Jana Kochanowskiego). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje, wiersz ukazuje*).
 - 5) braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.

Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.

- 6) Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia

bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a opisane w wypracowaniu fakty świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

- 7) Jeżeli dane sformułowanie stosowane/uznawane jest w nauczaniu zwyczajowo za „termin” (np. *apokalipsa spełniona*), ale nie jest terminem w rozumieniu encyklopedycznym oraz/lub nie jest wymienione w podstawie programowej, to błędu w takim sformułowaniu (np. **apokalipsa przepowiadana*) nie traktuje się jako błędu rzeczowego.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:
 - kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
 - podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów – jest poprawny i funkcjonalny
2. w zakresie spójności wypowiedzi:
 - wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
 - w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
 - w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora
3. w zakresie stylu wypowiedzi:
 - styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
- W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. - Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. - Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

1. Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).
 - 1) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
 - 2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na tematyczne ustrukturyzowanie wypowiedzi, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
 - 3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w następujących po sobie „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
2. Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, ze zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub z braku jednego z tych „bloków”.
3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
- W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB - Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO - Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy.	1 pkt
- W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB - Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO - Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

- Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
- Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przedstawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
- Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
 - błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
 - odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera нефunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
 - zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
 - rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
 - pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
 - wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
 - wprowadzania dygresji stosowanych нефunkcjonalnie
 - przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniami.

4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
6. Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawily, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*

- czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
- czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
- ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

2. *w odniesieniu do poprawności ortograficznej:*

- ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy

3. *w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:*

- ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Nie więcej niż 2 błędy jęz.	3–4 błędów jęz.	5–6 błędów jęz.	7–8 błędów jęz.	9–10 błędów jęz.	11–12 błędów jęz.	13–14 błędów jęz.	15 lub więcej błędów jęz.
Zakres środków		A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiające pełną i swobodną realizację tematu.	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
5. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna.	2 pkt
Praca zawiera 1–2 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 3 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 3 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 4–7 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 8 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 500 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA POLSKIEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM WYPRACOWAŃ ZDAJĄCYCH ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

Poprawność ortograficzna

- W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania (na poziomie zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator będzie uwzględniał następujące błędy (tzn. liczył je jako błędy ortograficzne):
 - błędy w zapisie wyrazów z u – ó, ż – rz, h – ch**
 - łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.**
 - W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator nie będzie uwzględniał innych niż wymienione w pkt 1. błędów w zapisie (tzn. nie będzie liczył ich jako błędy ortograficzne), w tym:
 - dodawania, opuszczania, przestawiania liter, sylab lub całych wyrazów**
 - mylenia liter**
 - o podobnym kształcie (*a – o, l – ł – t, n – r, m – n, u – w, e – ę, a – ą, i – j, u – y*)
 - dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania)
 - odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (*b – p, d – t, w – f, g – k, dz – c, sz – s, i – y, ę – em – en, ą – om – on, ś – ż, ć – dź*)
 - różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (*p – b, d – b*) lub poziomej (*m – w, n – u, b – p, d – g, p – g*)
 - ominięcia drobnych elementów graficznych, w tym**
 - oznaczania miękkości nad literami
 - kropek (*dż, ż, i, j*)
 - „ogonków” przy literach *ą* lub *ę* i kreski (wężyka) przy literach *ó, t* lub *ł*
 - błędów dotyczących podziału wyrazu**
 - utraty dźwięczności** (*kóska* zamiast *kózka*, *proźba* zamiast *prośba*)
 - błędów wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii**, np. *startóje* bo *startować*
 - mylenia przedrostków z przyimkami**, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wkłasie, zachwilę, napewno*
 - niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich**, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*.
- Wyrazy z błędami, których nie uwzględnia się w ocenie poprawności ortograficznej, egzaminator podkreśli w wypracowaniu i nad każdym z nich zapisze literę **D** – oznaczającą dysleksję.

Praca zawiera nie więcej niż 4 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 5–6 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 7 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

Przykładowe realizacje

Temat 1.

Gry z historią. Opowieść o przeszłości w dziełach literatury polskiej. Omów tematy, problemy, sposoby kreowania świata przedstawionego.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Realizacja 1.

Arkusze do pobrania: arkuszmaturalny.pl

Książki do matury: sklepaturalny.pl

Błędy zeczowe, błędy kompozycji			Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
	01	Położenie geograficzne Polski sprawia, że w swojej ponad	
	02	tysiącletniej historii była ona sceną, na której rozgrywały się	
	03	znaczące wydarzenia nie tylko dla losów Rzeczypospolitej, ale	
	04	i całej Europy. Nasz kraj na wspomnianej scenie bywał	
	05	głównym bohaterem, często postacią drugoplanową, czasem	
	06	statystą. Owe powikłane dziejowe perypetie stały się tematem	
	07	wielu utworów rodzimej literatury. Tym chętniej	
	08	podejmowanym, że dającym autorowi możliwość wykazania	
	09	się inwencją twórczą.	
	10	Świetnym przykładem połączenia historycznej refleksji	
	11	z bogactwem wyobraźni artystycznej jest „Kordian” Juliusza	
	12	Słowackiego, a szczególnie scena „Przygotowanie” będąca	
	13	nadzwyczaj krytyczną oceną postawy wodzów powstania	
	14	listopadowego. Świadczy o tym kreacja świata	
	15	przedstawionego. Scena o charakterze fantastycznym ma	
	16	miejsce na Łysej Górze, gdzie według podań ludowych	
	17	odbywały się sabaty czarownic, a i w dramacie spotykają się tu	
	18	ciemne moce. Okazją do zlotu jest nadchodzące dziewiętnaste	
	19	stulecie, stąd wspomniana w didaskaliach data 31 grudnia	
	20	1799 r. Szatan ze swoimi współnikami pragnie zawczasu	
	21	uczynić jak najwięcej zła. Jego szczególna uwaga skupia się	
	22	na narodzie, który wkrótce podejmie walkę równą tej, jaką	
	23	diabły stoczyły z Bogiem. To dla Polaków ciemne moce	

	24	w ogromnym kotle warzą przywódców zrywu	
	25	niepodległościowego. Polecenia wydawane diabłom przez	
	26	Szatana oraz składniki wrzucane do kotła pozwalają	
	27	czytelnikowi rozpoznać, o jakie historyczne postaci chodzi.	
	28	Z napoleońskich szpilek powstaje generał Chłopicki, gdyż był	
	29	zafascynowany cesarzem Francuzów, ale brakowało mu	
	30	roзумu Bonapartego. Nadto wbrew nazwisku, nie bratał się	
	31	z ludem, lecz zachowywał wyniośle. Diabły tworzą jeszcze	
	32	Skrzyneckiego, Krukowieckiego, Czartoryskiego, a ze	
	33	sposobu, w jaki powstają wodzowie, wynika, że krytykuje się	
	34	ich za tchórzostwo, ugodowość, brak zdecydowania,	
	35	konformizm. Surowych ocen nie szczędzi się też wybitnym	
	36	przedstawicielom życia publicznego (Joachim Lelewel	
	37	wyszydzany za pustostowie i niezdolność do działania) oraz	
	38	artystycznego (Julian Ursyn Niemcewicz wyśmiewany ze	
	39	względu na swe konserwatywne poglądy oraz miernej jakości	
	40	twórczość poetycką).	
	41	Jak widać, Słowacki formułuje ostre sądy o wydarzeniach	
	42	historycznych, posługując się aluzją oraz ironią, zabawą	
	43	słowami (magiczne formuły Szatana), odwołaniem do tradycji	
	44	literackiej (czarownice na wrzosowisku w „Makbecie”). Wciąża	
	45	przy tym w tę grę czytelnika, który może odczuwać	
	46	satysfakcję, gdy odgaduje zagadki i rozpoznaje tropy	
	47	kulturowe obecne w scenie dramatu. Jednocześnie poeta	
	48	dokonyuje rozrachunku z powstaniem listopadowym na	
	49	warunkach postawionych przez autora „Kordiana”.	
	50	Zdecydowanie mniej krytyczny wobec polskiej historii jest	
	51	Henryk Sienkiewicz w „Potopie”. Należy pamiętać, że powieść	
	52	powstawała w długim cieniu klęski dwóch zrywów	
	53	niepodległościowych, jakie miały miejsce w XIX w. Za udział	
	54	w powstaniach listopadowym i styczniowym spotykały Polaków	
	55	rozmaite represje ze strony władz zaborczych: więzienie,	
	56	konfiskata majątku, wywózki na zesłanie, emigracja. W tej	
	57	sytuacji, zdaniem pisarza, należało dodawać rodakom otuchy,	
	58	szukać w dziejach Rzeczypospolitej tych momentów, które	
	59	pokazywały, że trudności są do przezwyciężenia, a odrodzenie	

60 kraju jest możliwe, zwłaszcza jeśli dokonuje się poprzez
 61 współpracę wszystkich warstw społecznych. Jak to ujął później
 62 Sienkiewicz, literatura powinna powstawać „dla pokrzepieniu
 63 serc”.

64 Dlatego pisarz umieścił akcję „Potopu” w początkowej
 65 fazie wojny polsko – szwedzkiej z lat 1655–1660. Wydawało
 66 się wtedy, że Rzeczpospolita zostanie pokonana przez karną,
 67 świetnie wyszkoloną armię najeźdźcy z północy, który napadł
 68 na nasz kraj mimo obowiązującego traktatu pokojowego. Tym
 69 bardziej, że część magnaterii zdradziła interesy ojczyzny,
 70 ponieważ weszła w konszachty z wrogiem dla własnych
 71 korzyści, wyraźnie nie mając ochoty do walki. W tym
 72 kontekście szczególnie wymowne są dwa epizody opisywane
 73 w powieści, czyli pospolite ruszenie szlachty pod Ujściem oraz
 74 uczta w Kiejdanach. Przybywszy na zgromadzenie szlachty
 75 w Wielkopolsce, wojewoda poznański Krzysztof Opaliński
 76 wołał posłuchać poselstwa szwedzkiego na czele ze zdrajcą
 77 Hieronimem Radziejowskim niż rad żarliwego patrioty
 78 i doświadczonego żołnierza Władysława Skoraszewskiego.

79 Podobnie nadzieje, że Janusz Radziwiłł stanie do walki
 80 z wojskami Karola Gustawa, okazały się płonne. Za te
 81 złudzenia Wołodyjowski, Zagłoba oraz Skrzetuski zapłacili
 82 więzieniem, gdy na przyjęciu wydanym przez litewskiego
 83 magnata nie chcieli zobowiązać się do lojalności wobec
 84 księcia. Natomiast Kmicic, który wcześniej złożył przysięgę na
 85 wierność Radziwiłłowi, zhańbił swoje imię. Zatem zdrada,
 86 tchórzostwo, egoizm, niskie morale wielmożów otworzyły
 87 szeroko bramy kraju dla zniszczenia i grabieży dokonywanych
 88 przez wojska szwedzkie.

89 Jednakże strategia pisarska Sienkiewicza z założenia ma
 90 nieść czytelnikowi pocieszenie, stąd kulminacyjnym punktem
 91 akcji w „Potopie” czyni noblista obronę klasztoru paulinów na
 92 Jasnej Górze. Jest to zbiorowy wysiłek Polaków wszystkich
 93 stanów, ale przede wszystkim drobnej szlachty, mieszczan
 94 i chłopstwa. Złączeni wiarą katolicką oraz miłością do ojczyzny
 95 stają do walki pod charyzmatycznym przywództwem przeora

	96	Augustyna Kordeckiego. Przyszło im zmierzyć się	
	97	z przeważającymi siłami wroga, a jeśli zdarzało się, że duch	
	98	w obrońcach słabnął, to otuchy walczącym dodawała procesja	
	99	z Najświętszym Sakramentem lub wspólny śpiew	
	100	„Bogurodzicy”. Mimo że obrona klasztoru jest wysiłkiem	
	101	zbiorowym, Sienkiewicz zadbał o to, aby walczący mieli swój	
	102	rys indywidualny. Warto tu wspomnieć ledwie	
	103	siedemnastoletniego mnicha, który pomaga nabijać kule, ale	
	104	z trudem opanowuje swój strach, gdy trwa ostrzał szwedzkich	
	105	dział i jednocześnie z niekłamanym podziwem patrzy na	
	106	postawę głównego bohatera książki. Obrona Jasnej Góry	
	107	stanowi również sposobność do odkupienia wcześniejszych	
	108	win, z czego Kmicic vel Babinicz ochoczo korzysta. Organizuje	
	109	walkę na murach, wykazuje się szaleńczą odwagą, rozbrajając	
	110	artyleryjski pocisk, za co otrzymuje pochwałę księdza	
	111	Kordeckiego. Jest pomysłodawcą wycieczki do obozu <u>wroga,</u>	
	112	<u>która sieje w nim spustoszenie.</u> Wreszcie wysadza kolubrynę,	jęcz.
	113	czego o mało nie przypłaca życiem, zostaje bowiem złapany	
	114	przez Szwedów i torturowany przez Kuklinowskiego. Każde	
	115	pojedyncze poświęcenie składa się na wspólnotowy wysiłek,	
	116	który w końcu przynosi upragniony skutek i najeźdźcy	
	117	przestają oblegać klasztor. Ocalenie Jasnej Góry, duchowej	
	118	stolicy Polski, jest przełomem w wojnie ze Szwedami.	
	119	Opisany powyżej schemat fabularny prowadzący	
	120	czytelnika od rozpacz do nadziei Sienkiewicz mógł realizować	
	121	za cenę uproszczeń czy wręcz przeinaczeń w odniesieniu do	
	122	wydarzeń i postaci historycznych. Walki o klasztor nie były	
	123	wcale tak intensywne, jak wynikałoby to z opisu w „Potopie”.	
	124	Na prawie pięćdziesiąt dni oblężenia zdecydowaną większość	
	125	spędzono na negocjacjach. Pod mury klasztorne Szwedzi nie	
	126	sprowadzili żadnej kolubryny. Z kolei zachowanie Janusza	
	127	Radziwiłła można tłumaczyć troską o Litwę zagrożoną	
	128	napaścią Carstwa Rosyjskiego, a od polskiego króla pomocy	
	129	nie nadchodziła. A propos Jana Kazimierza to w powieści jest	
	130	to postać wyraźnie idealizowana, <u>udrapowana</u> na ojca narodu.	jęcz.
	131	Tymczasem w rzeczywistości popełnił wiele błędów jako	

132 władca i przyczynił się do nieszczęść, które dotknęły
 133 Rzeczpospolitą.
 134 Jeszcze inny – niż poprzedni twórcy – sposób prezentacji
 135 historii przedstawiła Olga Tokarczuk w opowiadaniu „Profesor
 136 Andrews w Warszawie”. Na rzeczywistość PRL-u w chwili
 137 wprowadzenia stanu wojennego patrzymy oczami Anglika,
 138 który pojawił się w komunistycznej Polsce, by propagować
 139 założenia szkoły psychologicznej popularnej na Zachodzie.
 140 Przychodzi zatem z kompletnie innego świata,
 141 a o peerelowskim wie niewiele. Ma do jego mieszkańców
 142 stosunek protekcyjny („Polska to kraj inteligentnych ludzi”).
 143 Autorka dba, aby takie zachowanie przyjezdnego wywoływało
 144 w czytelniku raczej pobłażliwość niż irytację. Gdyż wynika ono
 145 z zadufania Anglika przekonanego, że dzięki wyznawanej teorii
 146 psychoanalitycznej znalazł klucz do poznania rzeczywistości.
 147 Tymczasem jest to przejaw ignorancji, co świetnie pokazuje
 148 analiza snu, której dokonuje profesor. Uczonemu przyśniła się
 149 wrona, którą interpretował jako zapowiedź pozytywnej zmiany
 150 w jego życiu. Tymczasem polski odbiorca utworu wie, że
 151 wrona w stanie wojennym była symbolem Wojskowej Rady
 152 Ocalenia Narodowego, czyli organu sprawującego władzę po
 153 13.12.1981 r. Widziadło senne jest więc zapowiedzią
 154 złowrogich wypadków, których Anglik będzie mimowolnym
 155 świadkiem, czego zupełnie nie potrafi rozpoznać. Tokarczuk
 156 dystansuje się tym samym od postawy optymizmu
 157 poznawczego reprezentowanej przez profesora. Okazuje się,
 158 że są na świecie zjawiska wymykające się racjonalnemu
 159 poznaniu, czego Andrews doświadcza, stykając się
 160 z rzeczywistością komunistycznej Polski po przewrocie
 161 wojskowym: czołgi na ulicach, niedziałające telefony, obskurne
 162 bloki, bar z niesmacznym jedzeniem, kolejki po karpia
 163 zabijanego na miejscu, puste sklepy, w których można kupić
 164 jedynie chleb i ocet. Jego dotychczasowa wiedza nie pomaga
 165 mu poradzić sobie z tymi gwałtownymi przeżyciami. Reakcje
 166 przerażonego mężczyzny są jednoznaczną oceną stanu
 167 wojennego. Jednocześnie pozostawiają czytelnika

	168	z przekonaniem, że wszelkie teorie obiecujące, iż potrafią	
	169	całościowo wytłumaczyć rzeczywistość są zawodne, o czym	
	170	warto pamiętać również dziś.	
	171	Jak wynika z powyższych rozważań dzieje	
	172	Rzeczypospolitej powodują, że historia jest atrakcyjnym	
	173	tematem dla twórców różnych okresów literackich, dającym	
	174	dużą swobodę kreacyjną. O przeszłości można pisać,	
	175	posługując się dramatem romantycznym („Kordian”),	
	176	pozytywistyczną powieścią historyczną („Potop”) lub	
	177	współczesnym opowiadaniem („Profesor Andrews	
	178	w Warszawie”). Niesłusznie jednak zarzuca się polskiemu	
	179	piśmiennictwu zapatrzenia w przeszłość. Bowiem pisarze,	
	180	podejmując problemy historyczne, zazwyczaj coś	
	181	intrygującego mówili o swojej współczesności. [1289 wyrazów]	

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz kontekst historyczny. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2		1		0	
		A	B	D	C	E	F	G

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wywód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7	6			5			4			3			2			1			0					
		1 A	1 B	2 A	1 C	2 B	3 A	1 D	2 C	3 B	1 E	2 D	3 C	1 F	2 E	3 D	1 G	2 F	3 E	1 H	2 G	2 H	3 F	3 G	3 H	

2
liczba błędów językowych

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu; 2 dopuszczalne błędy językowe.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

0
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
--------------	----

Realizacja 2.

Błędy rzeczowe, błędy w kompozycji			Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
_____	01	Na przestrzeni dziejów twórcy różnych epok	_____
_____	02	historycznoliterackich podejmowali w swoich utworach temat	_____
_____	03	dotyczący czasów minionych, historycznych wydarzeń istotnie	_____
_____	04	oddziałujących na społeczeństwo polskie. Dlatego uznać	_____
_____	05	można, że przeszłość zawsze intryguje, ponieważ historia	_____
_____	06	niejednokrotnie staje się nie tylko źródłem inspiracji dla	_____
_____	07	współczesnych autorowi czytelników, ale także pomaga lepiej	_____
_____	08	rozumieć terażniejszość. Z tego powodu gotów jestem	_____
_____	09	zaryzykować twierdzenie, że literacki zwrot ku historii rzadko	_____
_____	10	kiedy służył tylko – aż! – wiernemu odwzorowaniu wydarzeń	_____
_____	11	przeszłych (to swego rodzaju historyczny mimesis), lecz pełnił	_____
_____	12	inne ważne funkcje. Szczególnie w literaturze XIX wieku ten	_____
_____	13	zwrot ku przeszłości objaśniał i nadawał sens zdarzeniom	_____
_____	14	rozgrywającym się w „tu i teraz” (np. „Dziady” cz. III Adama	_____
_____	15	Mickiewicza) czy swoiście idealizował przeszłość po to, by	_____
_____	16	odślonić sens historycznych wydarzeń, a także zintegrować	_____
_____	17	społeczeństwo polskie (np. „Potop” Henryka Sienkiewicza).	_____
_____	18	Z kolei w literaturze XX wieku zdarzało się też i tak, że trudna	_____
_____	19	historia przedstawiana była bez literackiego „retuszu”, tym	_____
_____	20	samym treści historyczne silniej oddziaływały na czytelniczą	_____
_____	21	wrażliwość (np. „Zdażyć przed Panem Bogiem” Hanny Krall),	_____
_____	22	przyczyniały się zatem do ukazywania nieidealizujących	_____
_____	23	obrazów przeszłości.	_____
_____	24	Klęska powstania listopadowego w 1831 roku przytłoczyła	_____
_____	25	naród polski. Ta rozpaczliwa walka o wolność nie przyniosła	_____
_____	26	bowiem oczekiwanego skutku, przeciwnie – po klęsce zrywu	_____
_____	27	niepodległościowego wielu Polaków udało się na emigrację,	_____
_____	28	głównie do Francji. Nastroje społeczne były pesymistyczne.	_____
_____	29	Pokonany naród, podzielony ideowo, niezintegrowany	_____
_____	30	politycznie i ekonomicznie – wszystko to pogłębiało nastrój	_____
_____	31	przygnębienia. Polaków na duchu próbował podtrzymać Adam	_____
_____	32	Mickiewicz, autor „Dziadów” drezdeńskich. Nie bez powodu	_____

33 bowiem „Dziady” cz. III traktowane są jako dramat narodowy,
 34 który nawiązuje do historii spisków na Litwie i powstania
 35 listopadowego. W scenie V dramatu (tzw. Widzenie księdza
 36 Piotra) Bóg w widzeniu zsyła pokornemu duchownemu wizję
 37 cierpienia i zmartwychwstania narodu polskiego. Nawiązania
 38 biblijne, bezpośrednie odwołania do życia i męczeńskiej
 39 śmierci Jezusa Chrystusa, a przede wszystkim ideowa
 40 zbieżność między historią Chrystusa a historią Polski ✓
 41 przyczyniły się do stworzenia przez Mickiewicza romantycznej
 42 koncepcji mesjanizmu polskiego. Mickiewicz ✓ opisując
 43 i interpretując przeszłość, wskazał, że Polska ma do odegrania
 44 arcyważną rolę w historii: ostatecznym celem mesjanizmu było
 45 zbawienie ludzkości w przyszłym Królestwie Bożym. W takiej
 46 perspektywie historyczne męczeństwo narodu polskiego
 47 zyskuje nadzwyczajny sens. Mimo klęski powstania
 48 listopadowego martyrologia Polaków zyskała nowy wymiar:
 49 zbawczy, odkupujący winy i cierpienie. Polska, jako kraj
 50 szczególnie dotkliwie umęczony przez zaborców, jawi się jako
 51 kraj, który przyniesie odrodzenie ludzkości w duchu wiary
 52 chrześcijańskiej. W takiej perspektywie trudna historia zyskuje
 53 nowe znaczenie, dzięki czemu aktualne wydarzenia nabierają
 54 głębokiego sensu.

55 Kiedy w drugiej połowie XIX wieku upadł kolejny zryw
 56 niepodległościowy – powstanie styczniowe – nastroje panujące
 57 wśród Polaków nie były optymistyczne. Przeciwnie: panował
 58 klimat przygnębienia i zniechęcenia. Tak jak w romantyzmie
 59 Mickiewicz odślaniał mesjanistyczny sens dziejów, tak
 60 w pozytywizmie Henryk Sienkiewicz wskazywał Polakom, że
 61 idea zjednoczenia narodowego i sięgnięcia po niepodległość
 62 po to, by bronić wolności i niezawisłości, jest i pozostaje
 63 ważna. Wydarzenia przedstawione w „Potopie”, składające się
 64 na obraz walki narodu polskiego ze szwedzkim najeźdźcą
 65 (akcja powieści rozgrywa się w czasie najazdu szwedzkiego
 66 na ziemie Rzeczypospolitej w latach 1655–1657), ukazane
 67 zostały jako przykład, a może wręcz przypomnienie Polakom,
 68 że w sytuacjach krytycznych mają siłę i możliwości, aby

✓int.

✓int.

	69	wspólnymi siłami pokonać zaborcę. Nie bez powodu mówi się,	
	70	że „Potop” to powieść pisana „dla pokrzepienia serc”. Polacy,	
	71	na wzór postaci historycznych (króla Jana Kazimierza czy	
	72	przedstawiciela magnaterii, Lubomirskiego), mogą i potrafią	
	73	dowieść swego patriotyzmu i dochować wierności Ojczyźnie.	
	74	Siedemnastowieczne wydarzenia historyczne stały się więc	
	75	przyczynkiem do idei integracji członków narodu polskiego,	
	76	żyjących w 2. poł. XIX wieku.	
	77	Interesujący sposób opowiedzenia ważnych wydarzeń	
	78	historycznych w XX wieku zaproponowała również Hanna	
	79	Krall, autorka książki „Zdążyć przed Panem Bogiem”. Wydana	
	80	w 1970 roku publikacja jest przykładem prozy reportażowej,	
	81	lecz na tyle specyficznym, że w większości składa się	
	82	z monologu bohatera, Marka Edelmana, ostatniego przywódcy	
	83	powstania w getcie warszawskim w czasie II wojny światowej.	
	84	Historia opowiedziana przez Edelmana jest wstrząsająca –	
	85	zaprzecza stereotypowemu przekonaniu, że naród żydowski	
	86	w obliczu śmierci był bierny i pokorny. Edelman dokonał	
	87	demitologizacji powstania w getcie – walczący powstańcy nie	
	88	są herosami, lecz ludźmi „z krwi i kości”, mają swoje słabości,	
	89	borykają się z lękami, ze swoją przeszłością, są ambitni (np.	
	90	historia Mordechaja Anielewicza). Walczący powstańcy	
	91	wiedzieli, że nie pokonają hitlerowców, ale chcieli godnie	
	92	umrzeć, pokazać światu, że można samemu wybrać rodzaj	
	93	i moment śmierci. Dlatego książka Hanny Krall jest niezwykła,	
	94	gdyż dzięki wypowiedziom Edelmana udało się pokazać, że	
	95	historia bez literackiego „retuszu” nie tylko potrafi wstrząsnąć	
	96	czytelnikiem, ale przede wszystkim uświadomić, że zło	
	97	w świecie nie jest abstrakcją, lecz problemem, któremu należy	
	98	aktywnie się przeciwstawiać.	
	99	Literackie ukazywanie przeszłości można odczytywać	
	100	w kategoriach swego rodzaju gry z historią. Podkreślmy	
	101	jednak, że ta „gra” nie ma charakteru ludycznego, nie służy	
	102	„pustej” zabawie, nie jest „sztuką dla sztuki”, lecz poważnym	
	103	przedsięwzięciem intelektualnym i emocjonalnym. Dlaczego?	
	104	Otóż dlatego, że opis wydarzeń minionych, jak zostało	

	105	powiedziane we wstępie do tej pracy, służy m.in. odslanianiu	
	106	sensu dziejów, integrowaniu społeczeństwa czy – jak	
	107	w przypadku reportażu Hanny Krall – przedstawianiu trudnych	
	108	momentów w historii bez literackiego „retuszu”. Z tych	
	109	względów wciąż aktualnie brzmi łacińska sentencja: <i>Historia</i>	
	110	<i>magistra vitae est</i> – bez wątpienia historia jest nauczycielką	
	111	życia. My, współcześni czytelnicy, możemy i powinniśmy uczyć	
	112	się od niej po to, by nie popełniać błędów naszych przodków.	
	113	[828 wyrazów]	

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz konteksty: historyczny, historycznoliteracki, biblijny. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2		1		0	
		A	B	D	C	E	F	G

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wywód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7	6	5			4			3			2			1			0					
		1 A	1 B	2 A	1 C	2 B	3 A	1 D	2 C	3 B	1 E	2 D	3 C	1 F	2 E	3 D	1 G	2 F	3 E	1 H	2 G	2 H	3 F	3 G

0
liczba błędów językowych

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. Praca nie zawiera błędów językowych.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

2
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
--------------	----

Temat 2.

Kształtowanie własnej tożsamości [...] wiąże się z poczuciem odkrywania „ja” i własnego miejsca na świecie, poczuciem bycia całością oraz tworzeniem fundamentów do dalszego rozwoju. Poszukiwanie tożsamości jest jednym z najistotniejszych i najtrudniejszych zadań w ciągu całego życia człowieka. To, kim się czujemy, z jakimi wartościami się utożsamiamy, wpływa na nasze wybory życiowe, pełnione funkcje w społeczeństwie, wchodzenie w nowe role i determinuje naszą przyszłość. (Miroslaw Babiarz, Paweł Garbuzik)

Tożsamość jednostki. Rozważ, jaką rolę w fabule dzieła literackiego pełni kreacja bohatera literackiego. Punktem wyjścia do rozważań uczyn fragment tekstu Miroslawa Babiarza oraz Pawła Garbuzika.

W pracy odwołaj się do:

- *Hamleta* Williama Szekspira
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Realizacja 1.

Błędy zeczowe, błędy kompozycji			Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
	01	Sformułowanie „kształtowanie własnej osobowości”	
	02	zakłada podmiotowość tego procesu – to ja sam odkrywam	
	03	swoje „ja”, kształtuję je, to ode mnie zależy, kim będę, jakich	
	04	dokonom w życiu wyborów – jestem punktem wyjścia do tego,	
	05	czym będzie moje życie. Tak też można rozumieć	
	06	provokacyjny początek „Dzienników” Gombrowicza z lat	
	07	pięćdziesiątych. Pisarz szukający swego miejsca	
	08	w powojennej emigracyjnej rzeczywistości, zaczyna swoje	
	09	osobiste refleksje od zasygnalizowania tematu dzienników:	
	10	„Poniedziałek – Ja; Wtorek – Ja; Środa – Ja; Czwartek –	
	11	Ja...”. A zatem początkiem wszystkiego jest samoświadomość	
	12	– nie można zrozumieć świata, ani cokolwiek na jego temat	
	13	powiedzieć, bez zrozumienia samego siebie.	
	14	Poczucie bycia całością, o którym piszą w cytowanym	
	15	fragmencie autorzy, to, jak sądzę, zrozumienie samego siebie,	
	16	zaakceptowanie tego, kim jestem. Zdaniem autorów takie	
	17	poczucie jest fundamentem rozwoju człowieka, ale przecież	
	18	zyskana samoświadomość nie jest człowiekowi dana raz na	

	19	zawsze. To trudny i nigdy niekończący się proces. Iluż to ludzi	
	20	w swoim życiu zmienia poglądy dlatego, że pod wpływem	
	21	różnych okoliczności tracą wiarę w to, co do tej pory	
	22	determinowało ich życie. Dzieje się tak szczególnie	
	23	w burzliwych, niespokojnych czasach – czasach próby dla	
	24	jednostki.	
	25	Co to znaczy być wiernym sobie, jak żyć, aby nie	
	26	sprzeniewierzyć się własnym wartościom – to ważne pytania	
	27	życia i literatury. Hamlet jest właśnie taką ikoniczną postacią	
	28	literacką, która uosabia wahania i rozterki człowieka	
	29	niepewnego siebie, rozczarowanego światem i ludźmi,	
	30	niezdolnego do jednoznacznych wyborów.	
	31	Aby to pokazać, Szekspir w swym dramacie wykreował	
	32	bohatera, który przede wszystkim rozmyśla, a nie działa.	
	33	Hamlet zastanawia się nad koniecznością podjęcia decyzji,	
	34	snuje refleksje na temat słabości natury ludzkiej, na temat	
	35	sensu życia. Wielokrotnie w toku zdarzeń tytułowy bohater	
	36	zostaje na scenie sam i wygłasza monolog. W trzecim akcie,	
	37	gdy już wie, kto zabił jego ojca, ale wciąż nie ma pewności, jak	
	38	powinien postąpić, pyta samego siebie, czy bardziej godnym	
	39	jest „być” i stać się igraszką losu, czy też „nie być”, stawiać opór	
	40	nieszczęściu i umrzeć. Twierdzi, że lęk przed śmiercią	
	41	sprawia, że człowiek wybiera „długie, potulnie przecierpiane	
	42	życie”.	
	43	I tak, śledząc rozwój wydarzeń – od ukazania się ducha	
	44	króla Hamleta do finałowego aktu zemsty – a przede	
	45	wszystkim czytając to, co sam bohater mówi nam o sobie w	
	46	monologach, rozmowach z matką czy przyjacielem Horacjem,	
	47	stajemy się świadkami odkrywania własnego „ja” przez	
	48	tytułowego bohatera. Broni dobra, ale też wie, że w tej	
	49	„tłuszcem obrosłej epoce” jego działania są skazane na	
	50	porażkę. Rozterki i wysiłki Hamleta ukazane są w kontraście	
	51	do takich postaci jak zły i cyniczny Klaudiusz, słaba i bezwolna	
	52	Gertruda, głupi i naiwny Poloniusz. Hamlet nie może i nie chce	
	53	żyć w świecie, w którym tryumfują zło, cynizm i interesowność.	
	54	Jego młodzieńcza wiara w człowieka w konfrontacji	

55 z rzeczywistością musiała przegrać. Jak pisze Herbert
 56 w wierszu „Tren Fortynbrasa” Hamlet musiał zginąć, bo wierzył
 57 w kryształowe pojęcia, a nie w glinę ludzką.

58 Podobną, a nawet można powiedzieć wzorowaną na
 59 Hamlecie, kreację postaci literackiej odnajdujemy
 60 w romantycznym dramacie Słowackiego „Kordian”. O ile
 61 jednak Szekspirowski Hamlet wkracza na scenę dramatu z już
 62 ukształtowaną osobowością, to młodziutki, piętnastoletni
 63 Kordian nie potrafi określić ani celu, ani sensu swojego życia.
 64 Obydwie postaci cechuje refleksyjność, skłonność do
 65 roztrząsania spraw ostatecznych, nieustanne wahanie.
 66 Jednakże bohater Słowackiego, w odróżnieniu do Hamleta,
 67 niemoc działania zamienia w wolę czynu. Zanim to się stanie,
 68 bohater nie potrafi znaleźć żadnego impulsu do działania.

j. j. j.

69 Próbuje mu w tym pomóc stary sługa Grzegorz, opowiadając
 70 historie mające pobudzić wyobraźnię Kordiana i zainspirować
 71 go do czynu. Ani jego starania, ani miłość do Laury nie
 72 uchronią bohatera przed próbą ostatecznej ucieczki od życia.
 73 Dopiero doświadczenia zebrane podczas podróży po Europie,
 74 a zwłaszcza iluminacja doznana na szczycie góry Mont-Blanc,
 75 pozwolą Kordianowi dokonać wyboru i zdeterminują jego
 76 przyszłość.

77 W obydwu dramatach mamy zatem przedstawionych
 78 bohaterów poszukujących sensu życia i dokonujących wyboru
 79 swojej drogi życiowej. Pokazane jest to poprzez podejmowane
 80 przez nich działania, poprzez konfrontację z innymi osobami
 81 oraz poprzez ich wypowiedzi monologowe. Innymi środkami
 82 służącymi pokazaniu bohatera poszukującego i błędzącego
 83 w życiu można posłużyć się w powieści. Tu narrator,
 84 zwłaszcza ten wszechwiedzący, wprowadza nas nie tylko
 85 w życie bohatera, ale także w jego myśli i pragnienia. W ten
 86 sposób możemy na przykład prześledzić, jak szuka swego
 87 miejsca w świecie, jak poznaje samego siebie Cezary Baryka,
 88 bohater „Przedwiośnia” Stefana Żeromskiego. Począwszy od
 89 dzieciństwa spędzonego w dostatnim domu w Baku,
 90 w poczuciu bezpieczeństwa w ramionach kochających

91 rodziców, poprzez zbuntowaną młodość, która przypadła na
 92 początek I wojny światowej, czas konfliktów na tle
 93 narodowościowym i czas rewolucji sowieckiej. W życiu
 94 bohatera zaznaczone są ważne dla jego rozwoju duchowego
 95 i emocjonalnego zdarzenia: wyjazd ojca na wojnę
 96 i zachłystnięcie się brakiem kontroli, dostrzeżenie cierpienia
 97 i poświęcenia matki podczas rewolucyjnej zawieruchy, śmierć
 98 matki i spotkanie ojca, który zabiera go do nowo powstałej
 99 Polski i zanim umrze, roztoczy przed synem wizję szklanych
 100 domów. Także późniejsze wydarzenia, rozczarowanie
 101 burżuazyjną Polską a zwłaszcza zawód miłosny i odrzucenie
 102 przez dużo dojrzałą od niego kobietę – też Laurę, jak
 103 w przypadku Kordiana – spowodowały, że bohater dokonał
 104 wyboru: stanął na czele manifestacji robotniczej. Jednakże
 105 jego wybór wydaje się tyleż samo desperacki, co świadomy.
 106 Wydaje się, że bohater wciąż nie wie, kim jest. Te same
 107 wahania towarzyszą Hamletowi i Kordianowi. Może dopiero
 108 dojrzały wiek przynosi odpowiedź na pytanie o tożsamość
 109 jednostki. Taką odpowiedź, jaką da się wyczytać w ostatnim
 110 XIX trenie Kochanowskiego, wypowiedzianą przez matkę
 111 poety: „Tego się, synu, trzymaj, a ludzkie przygody / Ludzkie
 112 noś!”. Być człowiekiem, to jest ostateczna odpowiedź na
 113 pytanie o to, czego powinniśmy poszukiwać i z jakimi
 114 wartościami się utożsamiać. [878 wyrazów]

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz konteksty: biograficzny i literacki. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2		1		0	
		A	B	D	C	E	F	G

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wywód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7	6			5			4			3			2			1			0					
		1 A	1 B	2 A	1 C	2 B	3 A	1 D	2 C	3 B	1 E	2 D	3 C	1 F	2 E	3 D	1 G	2 F	3 E	1 H	2 G	2 H	3 F	3 G	3 H	

0
liczba błędów językowych

0
liczba błędów językowych

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. Praca zawiera 1 dopuszczalny błąd językowy.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

0
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
--------------	----

Realizacja 2.

Błędy rzeczowe, błędy w kompozycji			Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
_____	01	Nie mam wątpliwości, że człowiek, szukając własnej	_____
_____	02	tożsamości, staje przed bardzo trudnym zadaniem. Podejmuje	_____
_____	03	bowiem próbę dookreślenia samego siebie. Niełatwe to	_____
_____	04	wyzwanie, ponieważ samookreślenie jednostki ma dwojaki	_____
_____	05	charakter: z jednej strony chodzi o określenie stosunku	_____
_____	06	człowieka do samego siebie, zaś z drugiej – o określenie	_____
_____	07	siebie samego w relacji z innymi ludźmi. Oznacza to, że	_____
_____	08	jednostka ludzka dookreśla siebie nie tylko w odniesieniu do	_____
_____	09	własnej kondycji, <u>ale także w procesie kształtowania własnego</u>	_____
_____	10	<u>„ja” znaczącą rolę odgrywają inni ludzie.</u> Człowiek rozpoznaje	jęz.
_____	11	w sobie to, co indywidualne, co typowe dla niego samego.	_____
_____	12	Poszukując swego „ja”, zdaje sobie sprawę, że jest uwikłany	_____
_____	13	w relacje z innymi, a tym samym „styka się” z różnymi	_____
_____	14	systemami wartości. Dlatego słusznie zauważyli Mirosław	_____
_____	15	Babiarz i Paweł Garbuzik – droga do ukształtowania własnej	_____
_____	16	tożsamości jest bardzo wyboista, to jedno z „najtrudniejszych	_____
_____	17	zadań w ciągu całego życia człowieka”.	_____
_____	18	Literatura dostarcza wielu świetnych przykładów	_____
_____	19	bohaterów literackich, którzy podjęli próbę odnalezienia czy	_____
_____	20	uksztaltowania własnej tożsamości. Jedną z takich postaci jest	_____
_____	21	tytułowy bohater dramatu Wiliama Szekspira – Hamlet. Młody	_____
_____	22	książę duński pragnie pomścić śmierć swego ojca, nie	_____
_____	23	akceptuje postępowania matki, która poślubiła stryja	_____
_____	24	Klaudiusza. Hamletem kieruje pragnienie zemsty, które	_____
_____	25	niekorzystnie oddziałuje na jego osobowość. Ten bohater	_____
_____	26	szuka siebie samego, próbuje odnaleźć się w świecie, którego	_____
_____	27	zasad nie może i nie chce zaakceptować. Ma świadomość, że	_____
_____	28	zemsta jest destrukcyjna, niszcząca, że przyczyni się do	_____
_____	29	dezintegracji jego osobowości. Zdaje się, że Hamlet wie, że	_____
_____	30	wymierzając sprawiedliwość, spełni synowski obowiązek	_____
_____	31	wobec ojca, ale jednocześnie stanie się przyczyną szerzenia	_____
_____	32	się zła w świecie. W takiej tragicznej sytuacji tożsamość	_____

33 człowieka może doznać wyłącznie uszczerbku.

34 Inny bohater polskiej literatury, który w swoich rozterkach

35 i sposobach kształtowania własnej tożsamości przypomina

36 Hamleta, to Kordian z dramatu Juliusza Słowackiego pt.

37 „Kordian”. Ten utwór warto interpretować jako tekst będący

38 historią dojrzewania psychologicznego i politycznego młodego

39 człowieka, który próbuje odnaleźć własną tożsamość. Kiedy

40 poznajemy Kordiana ma on zaledwie 15 lat. Jest chłopakiem

41 bardzo wrażliwym, nie do końca odnajduje się w świecie,

42 w otaczającego go rzeczywistości. Jego stary sługa, Grzegorz,

43 troszcząc się o młodego panicza, opowiada mu interesujące

44 historie – o Janku, co szył psom buty, o walkach

45 napoleońskich w Egipcie, o Kazimierzu, który w rosyjskiej

46 niewoli, w samobójczym porywie, zabił tatarskiego pułkownika.

47 Bohater poszukuje siebie samego także w miłości (historia

48 z Laurą). Kordian jest zagubiony, nie może znaleźć celu

49 w życiu. Dlatego wyrusza w świat, udaje się w podróż po

50 Europie. Jego wędrówka jest w istocie czasem duchowego

51 dojrzewania – konfrontacja z młodzieńczymi wyobrażeniami

52 o świecie jest dla Kordiana bolesna. Przekonuje się, że

53 światem rządzi pieniądz, że prawdziwa miłość nie może

54 zaistnieć w świecie, w którym dominującą rolę odgrywa

55 majątek. Bohater, czytając utwór Szekspira na skałach

56 w Denver boleśnie uświadamia sobie rozdźwięk między

57 światem idealnym, ukazywanym w literaturze,

58 a rzeczywistością. Zdawać by się mogło, że Kordian odnajduje

59 własną tożsamość na szczycie góry Mont Blanc – kiedy

60 wygłasza swój słynny monolog, deklarując, że będzie walczył o

61 wolność i niepodległość narodu polskiego. Kordianowe

62 utożsamienie z postacią legendarnego bohatera

63 szwajcarskiego, Winkelrieda, wskazywać by mogło, że Kordian

64 wreszcie odszukał cel w życiu, a tym samym jego tożsamość

65 wykrystalizowała się. Jednak w dalszej części dramatu nie

66 udaje mu się dochować wierności własnym przekonaniom –

67 nie zabija cara, przed jego komnatą traci przytomność. Dlatego

68 można powiedzieć, że Kordianowi nie udało się odszukać

69 własnej tożsamości, albo inaczej: kształtując swoją tożsamość,
70 nie udaje mu się odnaleźć celu w życiu.

71 Z kolei Artur, bohater dramatu Sławomira Mrożka pt.
72 „Tango”, podobnie jak Hamlet i Kordian za wszelką cenę
73 próbuje przywrócić ład i porządek w otaczającym go świecie
74 kosztem własnej tożsamości. Ten bohater traci podwójnie: nie
75 odnajduje własnej tożsamości oraz nie odbudowuje świata, nie
76 przywraca światu zagubionych wartości. Bo Artur, młody
77 inteligent, człowiek wrażliwy, żyje w świecie odwróconych
78 wartości. Groteskowa rzeczywistość nie gwarantuje mu zatem
79 poczucia ładu i stabilności. Bohater nie potrafi odnaleźć siebie
80 samego w rzeczywistości, w której dominuje chaos etyczny
81 i moralny, wprowadzany przez członków najbliższej rodziny:
82 wiecznie eksperymentującego „artystę”, Stomila, czy przez
83 „wyzwoloną” matkę, Eleonorę. Zauważmy, że historię Artura
84 i innych bohaterów „Tanga” potraktować można w kategoriach
85 ostrzeżenia wyrażonego przez samego Sławomira Mrożka,
86 który zdaje się ostrzegać czytelników przed konformizmem,
87 anarchią i nihilizmem. W świecie pozbawionym norm i zasad,
88 w rzeczywistości, w której króluje bezład i degrengolada,
89 trudno zbudować własną stabilną tożsamość. W takim świecie
90 wybitna jednostka skazana jest na klęskę. Katastroficzna wizja
91 ukazana w *Tangu* zdaje się przestrzegać nas, czytelników,
92 przed konsekwencjami braku własnej tożsamości, co
93 w najwyższym stopniu ogranicza (uniemożliwia?) możliwość
94 oddziaływania na otaczający świat.

95 Co łączy Hamleta, Kordiana i Artura? Przede wszystkim
96 bohaterowie ci ponoszą klęskę. Żaden z nich nie był w stanie
97 ukształtować własnej tożsamości, odszukać swojego „ja”, które
98 miałoby zagwarantować mu poczucie ładu i stabilności.

99 Dodajmy do tego inny aspekt łączący bohaterów – mówiąc
100 metaforycznie: każdy z nich wyruszył w drogę (motyw *homo*
101 *viator*). Każdy z nich, poszukując własnej tożsamości, zmienia
102 się, modyfikuje własne plany, dąży do samoustanowienia.

103 Zauważmy też, że wraz ze zmianami zachodzącymi
104 w strukturze psychologicznej bohaterów, następują zmiany

jęz.

	105	zachodzące na poziomie fabuły utworów. Każda zmiana	
	106	nastroju, aktywność w świecie przedstawionym itd. pociągają	
	107	za sobą zmiany na poziomie ukazywanych wydarzeń.	
	108	To, co łączy każdego z przedstawionych bohaterów, to ich	
	109	dojmująca samotność. To jednostki osamotnione zarówno	
	110	w swoich działaniach, jak i w poszukiwaniach własnej	
	111	tożsamości. Można wręcz powiedzieć, że Hamlet, Kordian	
	112	i Artur to jednostki szczególnie wybitne, nieustannie	
	113	poszukujące sensu życia, zarazem podejmujące iście	
	114	heroiczną próbę ukształtowania siebie samych. Niestety, ich	
	115	działania nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Chcę jednak	
	116	podkreślić, że w moim przekonaniu nigdy nie należy ustawać	
	117	w poszukiwaniu sensu i sedna ludzkich egzystencji, tak jak	
	118	nigdy nie powinno się ustawać w kształtowaniu własnej	
	119	tożsamości. [902 wyrazy]	

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz kontekst historyczny. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2		1		0	
		A	B	D	C	E	F	G

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wywód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7			6			5			4			3			2			1			0					
		1	1	2	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	4	5	6
		A	B	A	C	B	A	D	C	B	E	D	C	F	E	D	G	F	E	H	G	F	I	H	G	F	E	D

2
liczba błędów językowych

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu; 2 dopuszczalne błędy językowe.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

0
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
--------------	----